

2. 5. A. Pitanja za dob djeteta od 3 do 6 godina

2. 5. A. a) Promet

- Je li vaše dijete uvijek nadgledano u prometu?
- Vozi li tricikl/bicikl blizu prometnice sâmo, bez nadzora?
- Nosi li kacigu za vrijeme vožnje triciklom/biciklom na otvorenom prostoru?
- Je li vaše dijete u automobilu, vašemu ili tuđem, u odgovarajućoj autosjedalici?
- Pratite li potrebe za promjenama sjedalice ovisno o rastu djeteta?
- Zaustavite li vozilo, bez obzira na to tko vozi, ako dijete plače ili ga treba nahraniti, ili na bilo koji način ometa vožnju?

2. 5. A. b) Padovi

- Imate li u domu ili okućnici ljestve ili konope, po čemu se djeca mogu penjati?
- Pazite li da na stepenicama i podovima kuda se dijete kreće nema ništa za što bi dijete moglo zapeti i pasti?
- Kada čistite podove ili se nešto prolije, pazite li da odmah pobrišete tekućinu koja može biti uzrok klizanja?
- Ima li vaše dijete krevet na kat?

2. 5. A. c) Utapanje

- Upoznajte li dijete lagano i smireno s vodom da ne razvije strah, a da ipak razvija oprez o mogućoj opasnosti?
- Igra li se dijete u vodi bez nadzora odrasle osobe?
- Ima li nezaštićenih voda u blizini vašega doma ili mjesta gdje se dijete igra?
- Ako idete u goste i dijete će se igrati izvan objekta (stana ili kuće), provjerite li da nema neka bačva s vodom, bara i slično?

2. 5. A. d) Opekline

- Držite li na sigurnome mjestu upaljače, šibice i ostale zapaljive stvari?
- Oblačite li dijete u preveliku i preširoku odjeću koja se može lako zapaliti?
- U slučaju požara u domaćinstvu, znate li što napraviti?

2. 5. A. e) Ugušenje

- Pazite li da se mali predmeti ne nalaze u blizini vašeg djeteta (igračke starije djece – kocke i sl.)?
- Kada se samostalno igraju, nadzirete li djecu da ne bi stavila nešto na glavu sebi ili drugom djetetu (npr. plastičnu vrećicu ili neko uže, ili slično oko vrata)?

2. 5. A. f) Otrovanje

- Jesu li sve kemikalije pospremljene u posebno zaključanim ormarićima?
- Učite li dijete da nikada ne uzima ponuđene napitke ili bilo što drugo od nepoznate osobe?
- Jesu li lijekovi koje troši netko od ukućana (npr. baka ili djed) na sigurnome od dosega djeteta?
- Jesu li alkoholna pića na sigurnome od dosega djeteta?
- Dajete li djetetu jesti gljive koje sami uberete?

2. 5. A. g) Opća pitanja sigurnosti

- Podučavate li dijete o sigurnoj i pravilnoj upotrebi za njega primjerenih stvari?
- Ostaje li dijete ponekad samo kod kuće, makar nakratko (npr. dok odete u dućan)?
- Ako ste u gostima, provjerite li sigurnost prije negoli pustite dijete da se igra?
- Ako se dijete igra u dvorištu, možete li ga vidjeti cijelo vrijeme iz doma (npr. iz kuhinje)?
- Puštate li dijete samostalno na igralište bez nadzora odraslih (npr. s djecom mlađom od 13 godina)?
- Ako imate oružje u domu, držite li ga na propisan način?
- Napišite broj/brojeve hitnih službi!
- Zna li i jeste li obnovili znanje prve pomoći u zadnjih 12 mjeseci?

2. 5. B. Preporuke za dob djeteta od 3 do 6 godina

Nesreće su vodeći uzrok smrti u Hrvatskoj za svu djecu nakon prve godine života.

U ovoj dobi djeca mnogo toga mogu: hodati, trčati, penjati se, skakati, voziti bicikl i općenito vrlo brzo se kretati. Istovremeno ne razumiju opasnost i ne mogu zapamtiti da im je nešto već zabranjeno. Nemaju razvijenu percepciju o brzini i zvuku ili dubini – pa su zato mnogo manje sposobna procijeniti, primjerice, udaljenost vozila koje im dolazi ususret i slično. Tijelo im je još uvijek malo pa stoga puno lakše upadne u razne procijepe, pukotine, uske prolaze. Koža im je tanja i osjetljivija. Ukoliko padnu, najvjerojatnije će pasti na glavu jer im je glava velika u odnosu na ostatak tijela. U ovom razdoblju dijete postaje sve neovisnije i više se druži s vršnjacima. Time čuvanje postaje još kompleksnije. Roditelje treba poučiti da sve više i više treba i samom djetetu govoriti i objašnjavati pravila sigurnosti, iako je ono još daleko od toga da ih može samostalno provoditi. Dobar je pristup u svakodnevnim uobičajenim situacijama upoznavati dijete s pravilima sigurnosti na način da to nije naredba, nego da shvate zašto je to važno za njih i za druge.

2. 5. B. a) Promet

Ponovno je važno naglasiti značaj sigurnosne autosjedalice. Uostalom, i hrvatski Zakon o sigurnosti prometa propisuje obveznu uporabu dječje sjedalice do dobi od 5 godina, a nakon te dobi uporabu dodatnog sjedala. Tako se u Članku 163. Zakona o sigurnosti prometa na cestama navodi: (4) Vozač motornog vozila može prevoziti dijete mlađe od 5 godina samo na stražnjim sjedalima i to u posebnoj sigurnosnoj sjedalici, koja je za vozilo pričvršćena sigurnosnim pojasom vozila ili posebnim kopčama u vozilu.

(5) Vozač motornog vozila može prevoziti dijete starije od 5, a mlađe od 12 godina samo na stražnjim sjedalima, a dijete mora sjediti na posebnom postolju prilagođenom njegovoj visini, tako da se može vezati sigurnosnim pojasom na tri točke vezivanja. Ako se dijete veže sigurnosnim pojasom na dvije točke vezivanja nije potrebno koristiti posebno postolje za sjedenje.

(6) Vozač motornog vozila može prevoziti dijete do dvije godine starosti na prednjem sjedalu vozila ako vozilo nema suvozački zračni jastuk ili ako je suvozački zračni jastuk isključen i ako se dijete prevozi u sigurnosnoj sjedalici postavljenoj suprotno od pravca vožnje, koja je pričvršćena za vozilo pomoću sigurnosnog pojasa na tri točke vezivanja ili posebnim kopčama u vozilu.

Ako se dijete uznemiri tijekom vožnje, plače, ne osjeća se dobro ili se svađa s drugom djecom u automobilu, treba prvom prilikom zaustaviti automobil, riješiti situaciju i nastaviti vožnju.

Stresna situacija u automobilu smanjuje pažnju vozača i povećava vjerojatnost nesreće. I u ovoj dobi potreban je stalan nadzor; ne može se dijete pustiti da se samostalno igra ili primjerice vozi bicikl bez nadzora po prometnoj površini. Dijete treba početi učiti prometna pravila, ali jednako tako valja znati da najmanje prije 10 godina (po nekim autorima i 12) većina djece nema sposobnost samostalnog snalaženja u prometu pa čak i kada zna pravila treba imati nadzor i vodstvo. Djeca često djeluju prije negoli promisle o situaciji; ako djeca vide vozača, ona misle da i vozač vidi njih. Djeca ne mogu procijeniti brzinu kojom im se vozilo približava; djeca su niska, što je otegotna okolnost za vozača. Primjerice, između automobila parkiranih uz rub – kakva je česta situacija u Hrvatskoj – ako dijete istrči na kolnik, vozač ga najčešće neće vidjeti dok nije prekasno. Ista činjenica je otegotna i za sâmo dijete jer ne može vidjeti preko parkiranih automobila, grmlja i nekih drugih objekata, preko kojih odrasle osobe mogu bez problema sagledati prometnu situaciju. Ako tome pridodamo i zbunjujuće situacije, kao što je na primjer zeleno svjetlo za pješake, ali i za automobile koji skreću, shvatit ćemo zašto treba relativno visoka dob od desetak godina da dijete koliko-toliko sigurno može biti samostalan sudionik prometa. Dijete prilikom vožnje bicikla treba imati i primjerenu kacigu. Ponovno treba napomenuti roditeljima da su oni najbolji primjer svojoj djeci, jednako kao i starija braća i sestre. Mlađe dijete će s ponosom kopirati ponašanje članova svoje obitelji.

2. 5. B. b) Padovi

Padovi su vrlo velika opasnost i treba nastojati umanjiti rizike. Ograditi prostor za igru izvan kuće te staviti zaštitu na sve prozore iznad prvoga kata. Obratiti pozornost na ograde na balkonima, terasama i svugdje gdje se dijete može penjati. Paziti ukoliko dijete ima krevet na kat. Paziti na sve objekte po kojima se djeca mogu popeti i pasti. Paziti na prepreke na podovima. Ako se nešto prolije po podu, odmah očistiti zbog mogućnosti klizanja i pada. Treba ukazati roditeljima na to da prate djetetov razvoj. Dijete vrlo brzo napreduje i ono što je bilo nezamislivo da može napraviti još prije nekoliko mjeseci sada odjednom učini s lakoćom.

2. 5. B. c) Utapanje

Voda je važna u djetetovu životu ne samo kao najvažnije piće, nego i kao medij za sport, igru i opuštanje. Roditelje treba uputiti da smireno i postupno upoznaju dijete s opasnostima od vode, a da ge ne ustraše i ne oduzmu mu zadovoljstvo plivanja i drugih aktivnosti na vodi, koje su svakako preporučljive i dobre za zdravlje i razvoj. Dijete može upasti u vodu vrlo brzo, nečujno i neprimjetno. Još uvijek ga treba nadzirati kada je blizu vode. Razne igračke

za vodu, koje dijete drže iznad površine, nisu pojasevi za spašavanje. Nedostatak nadzora odraslih je jedan od najvažnijih razloga utapanja. Negdje oko pet godina je dob kada se djecu može početi podučavati plivanju. Međutim, znanje plivanja u kontroliranim uvjetima ne znači da je dijete osposobljeno plivati bez nadzora. Dobro je osigurati djetetu profesionalnu školu plivanja u kojoj će bolje, brže i kvalitetnije naučiti osnove plivanja, a samim time izostavit će se često viđen scenarij kada roditelji primjenjuju "svoje" metode učenja plivanja.

2. 5. B. d) Opekline

Dijete treba podučiti o značenjima oznaka na slavinama. Kao vrlo učinkovita metoda sprečavanja opekline u djece pokazalo se sniženje temperature vode na 54°C na izlazu iz slavine, što se može osigurati posebnim slavinama. Snižavanje pak vode u samome grijaču može biti rizično za razvoj uzročnika legionarske bolesti. Opekline djece u Hrvatskoj vrlo često nastaju zalijevanjem djeteta vrućom tekućinom, primjerice kada se dijete zaleti u nekoga od odraslih tko nosi vruću juhu, vodu i slično. Treba imati u vidu da i upaljač u automobilu može uzrokovati opekline. Dijete se ne smije igrati šibicama, upaljačima i sličnim zapaljivim tvarima. Vezano uz odjeću djece, preporučljivi su manje zapaljivi materijali, uz izbjegavanje prevelike i preširoke odjeće. U dane slavlja, kada se uobičajeno koriste pirotehnička sredstva, treba kupovati samo atestirane proizvode, makar su skuplji. Djeca ove dobi ne smiju rukovati pirotehničkim sredstvima. Svake godine u doba božićnih i novogodišnjih blagdana djeca stradavaju od pirotehničkih sredstava. Dijete koje koristi pirotehnička sredstva (npr. petarde) opasnost je za sebe i za druge. Bilo je u Hrvatskoj slučajeva da su djeca ostala bez prstiju zbog petardi, a poznat je i slučaj da je ozlijeđeno dojenče u kolicima u koja je upala petarda koju je nenamjerno bacilo školsko dijete dok je majka šetala s dojenčetom.

2. 5. B. e) Ugušenje

Djeci ove dobi je teško mirno sjediti, znatiželjna su i u pokretu. Djeca su sklona staviti na glavu najlonsku vrećicu ili zavezati sebi ili drugom djetetu neku vrpču, konop ili slično oko vrata, kopirajući prizore iz filmova ili računalnih igara. Djecu treba učiti da se oko vrata ništa ne stavlja u igri. Danas vrlo često djeca oko vrata već u ranoj dobi nose mobilne telefonske uređaje, što može također predstavljati rizik da zapne prilikom pada, da ga netko povuče za traku na kojoj uređaj visi i slično. Također, pitanje je treba li uopće djetetu u ovoj dobi vlastiti mobilni telefonski uređaj, kada još uvijek ne znamo sve moguće dugotrajne posljedice uporabe istog od strane djece.

2. 5. B. f) Otrovanje

Skrovića mjesta, poput garaža i ostava, sve su zanimljivija. Zaštitni poklopci na bočicama lijekova nisu apsolutna zaštita te i dalje treba držati lijekove i kemikalije izvan dosega djece. Djeca jako vole istraživati u ovoj dobi. Ako je u nečijoj torbi lijek, dijete ga može naći i progutati. Treba paziti na alkoholna pića. Čest uzrok otrovanja djece u Hrvatskoj jest alkohol. Ako obitelj ima običaj sama brati gljive, treba je upozoriti da gljive nisu preporučive za djecu ove dobi; nažalost, vrlo često se trovanja gljivama dogode upravo osobama koje su imale predodžbu da su apsolutni poznavatelji gljiva.

2. 5. B. g) Opće upute za sigurnost

Preporučivo je tijekom svakodnevnih aktivnosti poučavati dijete o pravilnoj upotrebi predmeta koji ih okružuju. Najbolje da se to događa u okviru igre. Tako djeca najlakše uče. Niti u ovoj dobi dijete ne treba ostavljati nikada sâmo u domu – niti nakratko. Ako se igra izvan doma, primjerice u dvorištu, treba nastojati da je cijelo vrijeme vidljivo osobi koja ga čuva te da je u slučaju potrebe do njega moguće brzo doći. Najbolje je da uvijek odrasla osoba čuva djecu na javnim površinama na kojima prijetu mnogobrojne opasnosti, ali s druge strane pružaju zabavu te mogućnost igre i druženja, što pak djeci ne treba uskratiti. Ako već nije u prethodnome, u ovom razdoblju dijete vrlo često kreće u kolektiv te je važno provjeriti sigurnosne uvjete koji tamo vladaju, kao i stavove odgojitelja o problemu. Roditelje treba potaknuti neka slobodno rasprave pitanja sigurnosti svoje djece u predškolskim ustanovama i na razini lokalne zajednice. Roditelji mogu i trebaju biti inicijatori promjena u okolišu, ukazujući na potencijalne opasnosti kao što jesu rupe na cesti, nezaštićeni prijelazi ispred vrtića, velika brzina kojom voze automobili, neograđene vodene površine usred naselja i slično. Uz potporu zdravstvenih radnika i drugih struka, roditelji i djeca trebaju biti aktivni sudionici odluka i procesa koji se tiču sigurnosti i sprečavanja nesreća. Dobro je i korisno usvojiti i redovito obnavljati znanja prve pomoći.